

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

פרשת "ויצא"

מה בגיליון:

(1) למה נענש יעקב אבינו על ביטול כיבוד הורים?

(2) בעניין זיו קלסתר- הגאון רבי אברהם חנוך שפיגל שליט"א

(3) עיון בפרשה – מדור חדש

"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

"..... ממוסגר נפשי".

פרק א' – פרנסה מן השמים.

התודה והברכה לכל אלו שמסייעים להצלחת הגיליון!!!

למה נענש יעקב אבינו על ביטול כיבוד הורים?

הנדון: יעקב אבינו נשלח לחרן ע"י הוריו ובה יש כיבוד אב ואם.

א

"קום לך פדנה ארם וקח לך אשה מבנות לבן" תכלית ציווי היא הליכה לחרן. יעקב מקיים עתה את דברי שניהם, שהיא היציאה וגם ההליכה, ושניהם היו אצלו לעיקר ותכלית. הוא שאומר הכתוב למעלה "וישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פדנה אדם", שנתכוין לקיים את דברי שניהם. וסיים ה"בית הלוי" שמצא כעין זה ב"אהל יעקב" למגיד מדובנא זי"ע, יעווי"ש היטב בדבריו.

נמצא בזה, שכל מטרת הליכת יעקב לא הייתה להציל את עצמו מסכנה, רק לקיים את מצוות כיבוד אביו ואמו שציוו עליו את שתי המטרות: לעזוב את באר שבע [ציווי אמו], ללכת לחרן לחפש אשה [ציווי אביו]. ברם מכל מקום צ"ב, למה נכפל הפסוק לומר זאת שוב, אחר שכתב זאת קודם לכן "וישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פדנה אדם"? ואולי אפשר לומר, שלאחר שהפסיק העניין עם סיפורו של עשו, שאף הוא שמע לאביו (אמנם לא לציווי המפורש) שרעות בנות כנען והסיק בזה שצריכים לחפש אשה מסוג שונה ולכן הלך לקחת מבנות ישמעאל, אבל בו זמנית דבק בבנות כנען החוטאות ולא שילחן, ולא עוד שהכלה החדשה הייתה מרשעת כדוגמת הקודמות ואין כאן קיום כלל של רצון אביו. אבל יעקב אבינו אינו כן, אלא הוא שומע ואינו סר מדבריהם ימין ושמאל. לפיכך שבה התורה ומעידה שוב על צדקת יעקב, שכל מטרתו האחת והיחידה הייתה, לקיים את רצון הוריו. כך נראה בכוונת דברי ה"בית הלוי".

אלא יש לתמוה לפי זה, על מה שכתב רש"י (בסוף הפרשה דלעיל ומקור הדברים הוא גמ' דמגילה דף

איתא בפרשה (פרק כ"ח פס' י') "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". יש לתמוה, למה הוצרך הפסוק לספר לנו כל זאת, וכי לא ידענו מהפרשה דלעיל, כי נשלח על ידי אביו ואמו מביתו לחרן, למה הוצרכו לומר זאת שוב? די היה לפתוח בסגנון זה: וילך יעקב ויפגע במקום וילך שם כי בא השמש וגו' ובאמת רש"י עמד על זה, וז"ל "לא היה צריך לכתוב "וילך חרנה" ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיווה הוא הדרה. יצא משם, פנה הודה פנה זיווה פנה הדרה" ע"כ.

וב"בית הלוי" באר בזה בדרך אחרת ותורף דבריו הוא. כאשר הולך ממקום למקום יש בזה שני אופנים: פעמים האדם עוזב את מקומו, בגלל שנוקק לדבר פלוני שבעירו לא יוכל להשיג, לפיכך הולך הוא למקום פלוני כדי להשיגו. אם היה יכול להשיג זאת בעירו, לא היה יוצא ממקומו, נמצא שמקום פלוני היא המטרה, אך אין לו עניין בעזיבת מקומו. אך פעמים שהמטרה היא, לברוח מעירו. או אז אין לו הבדל איפה יהיה, העיקר לא בעירו.

ברם אצל יעקב היו לו שתי מטרות בהליכתו, גם לצאת ממקומו וגם ללכת למקום מסוים, אך בעצם מטרתו היא אחת, לקיים את רצון הוריו. אמו מצווה אותו, ללכת מבאר שבע כי עשו מתנחם להרגו ולפיכך עליו לקום ולברוח אל לבן. נמצא דעיקר מטרתה היה, שלא יהיה בבאר שבע במקום שעשו מתגורר. אבל ליצחק לא סיפרה שזו היא המטרה, רק שאינה רוצה שיעקב יקח מבנות כנען אשה, לפיכך הוא מצוה אותו

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

שנים כיון דברצון אב ואם ובמצוותן הלך ליעקב מסתמא מחלו על כבודם? תירץ בעל "אמרי נועם" בשם הר"י מפרי"ש (מבעלי התוס') שלבסוף י"ד שנה שהיה בבית עבר נתקררה דעתו של עשו ושלחה רבקה את דבורה מינקתו אחריו לבית לבן והוא שהה שם כ"ב שנה עיין במפרשים עכ"ל".

ולכאורה כוונת דבריו לומר, שכל הדין מחילה היה על דעת שעשו מתאנה לו וחושב להרגו, אבל לאחר שידעה שנתקררה דעתו ושלחה את מניקתה בטלה המחילה, וכיון שכן היה לו לשוב מידידת, וכשלא שב נחשב הוא מעתה כי ביטל מצוות כיבוד אב ואם מרצון ועל זה יש לו להיענש.

ודבריו צריכים "נגר ובר נגר" כדי להולמם, כי רבו בו הקושיות: (א) המהרש"א פתח דבריו שבמצוותן הלך יעקב וסיים שמסתמא מחלו על כבודם. ולא זכיתי להבין, מקוצר דעת המשיג ומעומק המושג, אם יש מצוות כיבוד אב ואם, אין צריכים להגיע לדין מחילה, שהרי הוא מקיים את המצוה עצמה ברגע זה ממש, אימתי צריכים אנו לדין מחילה רק אם באמת הוא לא מקיים את המצוה, רק שהם מגודל אהבתם מוחלים לו על המצוה עצמה וממילא אינו בר חיוב, כמו בת נשואה שנפטרה ממצוות כיבוד אב ואם כיון שאימת בעלה עליה ואינה יכולה לקיים את המצוה לפיכך נפטרה, שבעצם צריכים אנו להפקיע את המצוה. ובמקרה דידן, אם יעקב היה בורח מאימת עשו מעצמו בלא הציווי של הוריו, קיום כיבוד אב ואם אין לו, ומאידך אנו סהדי שניחא דעתם בזה כדי שחלילה לא ימות והיו מוחלים על הכיבוד אב ואם, אבל עתה שנשלח על ידם למה לי למחילתם, תיפוק ליה שבעצם השהייה יש בכל רגע כיבוד אב ואם?

(ב) היאך ניתן לומר שבטלה השנאה והרי עשו שלח את אליפז להרוג את יעקב בדרכו לחרן, הרי שעדיין שנאתו שמורה לו גם עתה? (אלא א"כ נדחק ונאמר שאליפז רץ אחריו לבית עבר ושם נטל את כל אשר לו ובבית עבר התקיים כל הי"ד שנים על חשבון הישיבה, וכן נראה בסברא, כי אם לא כן, מניין ידעו עשו ואליפז מתי יעקב יעזוב את בית עבר? אלא ודאי רדף אחריו כשברח עד לבית עבר).

(ג) אף שבטלה כעת מצוות כיבוד אב ואם, עדיין קיימת מצוות כיבוד אב שהיא לישא אשה והיא העיקר, וכדי להשיג זאת עליו לקבל את הסכמת לבן וזה התנה זאת בעבודת שבע שנים ואחרי שרימהו נאלץ להוסיף עוד שבע שנים, וכל עוד לא הושגה המטרה אין לו לשוב, ואף שמצד רצונה צריך הוא לשוב, בטל רצונה נגד רצון האב, כדאיתא בקידושין דף ל"א ע"א).

(ד) מדברי הפסוק לקמן (פרי"ט פס' י"ח) "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" וכתב על זה רש"י וז"ל "אעבדך שבע שנים, הם ימים אחדים שאמרה לו אמו "וישבת עמו ימים אחדים". ותדע שכן הוא, שהרי כתיב "ויהיו בעיניו כימים אחדים". מוכח שהציווי לא פקע עד השלמת העבודה. ומדברי רש"י מוכח עוד שגם רבקה ביקשה ממנו לשאת אשה ולא רק לברוח ללבן לימים אחדים, הרי שבדבריה מונחים היו שתי מטרות לעזוב את באר שבע (מפני עשו) וללכת לחרן (בשביל

ט"ז ע"ב) דיעקב אבינו נענש כ"ב שנים על שביטל מצוות כיבוד אב ואם ורק על י"ד השנים שנטמן בבית עבר לא נענש. מזה דרשו חז"ל "גדולה מצוות תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם", שהרי נענש יעקב על כ"ב השנים שביטל כיבוד אב ואם, ולא נענש על כל י"ד השנים שלמד תורה וגם בהם לא כיבד את הוריו.

והנה בשלמא אם היה יעקב אבינו קם מעצמו ובורח מבית הוריו לבית לבן, משום שעשו מאיים להורגו, ניתן עוד היה להבין, מפני מה נענש דבפועל לא קיים מצוות כיבוד אב ואם, אבל לפי מה שה"בית הלוי" מבאר, הייתה מטרת יעקב אחת ויחידה, לקיים את רצון הוריו. (וגם בזה יש לדון, למה לא נאמר "אונס רחמנא פטריה" היכן שמענו שמענישים על ביטול מצות עשה בשל אונס? ודוחק לומר שרק בגלל שהוא בחיר האבות יש כלפיו דין אחר, דהרי אף באבות תפס פטור אונס אם כי ברמה אחרת שאין כל אונס ואונס שווים)

והנה לא מצינו שאחד שנשלח על ידי הוריו למטרה מסוימת ובאותו זמן אינו מצוי בביתם כדי לכבדם בפועל שיענש על כך. שהרי כיבוד אב ואם מתבצע כעת ממש בפועל. ומאידך אי אפשר להיות בבית ולכבדם, אדרבה חמור מזה, זה הרי היפך רצונם, דאם היה יעקב מתעקש שברצונו להישאר בבית כדי שיוכל לכבד את הוריו בשעה שהם עצמם מבקשים ממנו לצאת מהבית מהטעמים שפירטנו, הרי היה מבה את הוריו ולא היה מקבל שכר בזה שמכבדם, ואולי חמור מזה, הכיבוד הזה היה נחשב כביזיון בשבילם. א"כ איזו טענה יש כאן על יעקב שלא כיבד כל אותם ימים, שעה שבכל רגע ורגע הוא כיבד את הוריו, אתמהא.

ואם היה מקום לדון מתי הוא לא מכבד את הוריו, אפשר היה לומר זאת, כשנסע ללמוד בבית עבר, שעה שיצחק שולח אותו במטרה לשאת אשה וכוונתו שכבר עתה (אחרת היה אומר לו שילך לישיבה ואחרי זה ישא אשה), נמצא שלימוד התורה באותם י"ד שנה עומד בסתירה למטרה אליה הוא נשלח.

ואף שמצד כיבוד אב יצא לכאורה ידי חובה, שהרי היא רק רצתה שיברח מביתו כדי שלא ימות ע"י עשו, ומצד עניין זה ניתן הרי לעשות זאת בכל מקום חוץ מבאר שבע, כפי שביאר ב"בית הלוי", וא"כ בבית עבר מתקיים ג"כ רצונה (ואף שאמרה לו "ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי אמך" לא היה מונח בכל זאת שרק שם עליו ללכת, אלא בבחינת "מראה מקום" הייתה לו, שילך לשם כי מקום זה מובטח והוא הדין בבית עבר, כן נראה לבאר לפי הבית הלוי).

ברם אליבא דהלכתא אסור היה ליעקב לעשות כיבוד אב, אם זה עומד בסתירה לכיבוד אב, לפי שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך, כדאיתא במס' קידושין (דף ל"א ע"א). ולפיכך היה לו להיענש על כל אותן י"ד שנים ששהה בבית עבר, ואם לא נענש בזה תהיה לגמ' הוכחה ברורה שגדול מצוות תורה יותר מכיבוד אב ואם.

ב

ובאמת כבר עמד בדברים בח"א של המהרש"א במגילה (ט"ז ע"ב) וז"ל "ואיית למה נענש גם על אותן כ"ב

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בקב"ה ורצה לשוב עכ"ל.

משמע שכעסו של עשו עדיין מפעפע ולכן יעקב ממתין ליוסף שיהיה השטן של עשו, אך בלא זה אינו שב, כיון שחמתו בוערת בו, כפי שמצינו לקמן (פ' ל"ב פס' ז') "וישובו המלאכים אל יעקב לאמר לו באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו". ובפרש"י: עשו שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרע, עודנו בשנאתו" (ומקור דבריו במדרש רבה פ' פ').

הרי לנו עדות הכתוב, שעשו עדיין שונא ליעקב, וא"כ היאך טעתה רבקה כל כך? (אמנם בלאו הכי מצינו שטעתה, שהרי חשבה שיעקב יכול לשוב ולפיכך שלחה את מניקתה ואם הייתה יודעת שעדיין שהוא שונא לו לא הייתה שולחת, וא"כ אפשר שכבר טעתה לאחר י"ד שנים) וצע"ג.

בעזרת ה' בגיליון הבא - ביאור הדברים.

בעניין זיו קלסתר - מהגאון רבי אברהם חנוך שפיגל שליט"א.

"חן" הוא דבר שאין בו ממש, ולכן הוא שקר, ו"יופי" יש בו ממש ואינו שקר, רק הוא הבל. (ואולי זה הטעם שבשרה נאמר "יפת מראה", וברבקה "טובת מראה", שהעיקר ניכר ב"מראה", ששבחן בא מתוך טוהר מעשיהן המבהיק לעיני הרואים, כעין "קרן עור פניו" האמור במשה).

ובריש פ' תולדות פירש רש"י מן המדרש: "לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה וכו', מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק", עכ"ל. וקשה, הרי קיי"ל דצורת הולד מצטיירת לפי מחשבת האשה בשעת מעשה, ואיך מוכח מצורת הקלסתר שאברהם הוליד את יצחק, הרי המערער יוסיף לערער ולומר דודאי שרה הדביקה מחשבותיה בצורת אברהם, וגם אם נתעברה מאבימלך בנה יהיה דומה לאברהם.

ולהאמור י"ל, דהא דצורת הבן נמשכת ממחשבת האם, זהו ביחס לתואר בלבד, דצורת התואר ויפיה תלויה בחיתוך האומן, והאומן בונה הולד לפי מחשבת האשה, אבל זיו הקלסתר הרי אורו בוקע מפנימיות המעשים, וזיו זה אינו בר העברה מאב לבן, אלא מעשי איש יאירו בו. ומעתה י"ל, דאה"נ מתואר הפנים אין להוכיח שיצחק בנו של אברהם, דיתכן שבא לו כן משום מחשבת אמו בשעת עיבורה, אלא שאצל יצחק חידש הקב"ה וצר גם זיו קלסתר פניו מעין זיו פניו של אברהם אביו, ומתוך חידוש זה נודע לכל שיצחק הוא בנו של אברהם, וכדקדוק לשון רש"י "צר קלסתר פניו", דמתוך שהושו בוטוהר הנשקף מפניהם ידעו הכל שלפניהם אב ובנו.

ודברינו יאירו דברי הגמ' (ב"מ פז.), דהתם מבואר דהקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם לאחר לידתו, וכך שנינו שם: "אמר רבי לוי, אותו

השידוך), א"כ לא בטלה שליחותה, עד שישא את רחל, ולא תלי רק בכבישת הזעם של עשו, א"כ לא יתכן שרבקה שלחה את מניקתה תיכף, כל עוד לא שמעה שיעקב נשא את רחל, שהרי הכירה את לבן אחיה והבינה שפחות משבע שנים של עבודה לא יספיקו לו (ולאחר שרימה את יעקב ונשא את לאה בטעות מבחינת יעקב, מסתמא שגם מצידה מונח היה שיש לו רשות לשבת עוד שבע שנים עבור רחל, ואם יש מקום לדון על הפקעת הקיום וביטול המחילה זה רק על יתר השנים שנותר שם והרי זה שמונה שנים, שש שנים של הצאן ושנתיים שהתעכב בדרך, א"כ יש להענישו רק על שמונה שנים ותו לא).

ה) איך אפשר להבין, שכמעט כ"ב שנים לקח למינקת ללכת, כאשר בדרך רגילה די לכמה שבועות? (ו לקמן (פ' ל"ב פס' כ"ה) על הפסוק "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה למקומי ולארצי" אומר רש"י: משנולד שטנו של עשו, שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש",

"ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" (כט, יז). ופירש רש"י: "תואר הוא צורת הפרצוף, מראה הוא זיו הקלסתר", עכ"ל.

ביאור הדברים, "תואר" הוא צורת החומר החתוך בקיום היוצרים את צורתו, כדוגמת המקרא שהביא רש"י "חרש עצים נטה קו יתארהו בשרד" (ישעיהו מד, יג), ופירש שם: "נטה קו כדרך הנגרים, ועל פי הקו יתארהו בשרד, מיישר אותו במסור. יתארהו, ייפהו". ו"מראה" הוא הרושם המתקבל ממאור הפנים, מראה שאינו מוגבל בקוי החומר.

ולפי"ז "יפת תואר" הוא כינוי לחיתוך האברים, כלומר, צורת הפרצוף (כמו שפירש"י) חתוכה בקיום היוצרים יופי ושלימות. ו"יפת מראה", היינו "זיו הקלסתר", שהוא כינוי לאור הבוקע מן הפנים, כעין חוט של חסד המשוך מעל הצורה החמרית בתמונה רוחנית, "חכמת אדם תאיר פניו" מרשימה ומעידה על טוב מעשי נושא הקלסתר. (ואולי מכך נולד הכינוי "קלסתר", שהוא צירוף התיבות "קל-סתר", ורומז שתכנו הפנימי נסתר מהעין, והוא גם קל להיסתר, כי זיו פני אדם ישונה לפי מצב רוחו, בעת ששון ועליצות או פחד ובעתה). ובשתי המעלות השתבחה רחל, שהיתה צורת פניה חתוכה ביופי מושלם, וזיו אור נמשך על קלסתרה מתוך מעשיה הנאים. (ולהבדיל, בת עכו"ם אינה נקראת בלשון הכתוב אלא "יפת תואר", ולהאמור - מובן).

החילוק האמור יסודי, כי יופי התואר יש לו ממש, כי דמיון האומן המחנתת לאברים בסגנון משובב עין, אולם "זיו הקלסתר" אין לו ממש, אינו תלוי באברים ודקדוק בנינם, אלא ראי המעשים מבהיק ונראה בו, ולכן מכונה "יפה מראה", כי מראית העין ותחושת הלב חשים בו, אינו נרגש במישוש, ואינו בעצם החפץ. זהו שאמר שלמה המלך: "שקר החן והבל היופי",

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

שלו דהיינו "זיו הקלסתר" הנובע מהמעשים דמה ליעקב אבינו, והיה זה מתוך שכל מה שארע לזה ארע לזה, וכמו שהביא רש"י שם (ב') שזה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקשים להורגו וזה גם כן, ובמדרש שם איתא עוד כמה דברים, וזה גרם שיהיה מראה זיו הנובע מהפנים של יוסף מעין הזיו הנובע מיעקב.

עוד איתא במדרש (ב"ר חיי שרה ס, ז): "ויאמר בא ברוך ה', שהיה סבור בו שהוא אברהם, שהיה קלסתר פניו דומה לו. א"ר יוסי ב"ר דוסא כנען הוא אליעזר ועל ידי ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך", ע"כ. ויש בזה קצת תמיהת לב, איך עבדו שאינו קרוב לו ידמה לו בצורת חיתוך האברים, ואמנם מצינו כן במעט בני אדם הדומים גם בלי שיהיו קרובים, אך מ"מ יש כאן תמיהה. אולם לדברינו מבואר היטב, ד"ל שהיות ואליעזר דבק כל כך באברהם ומעשיו הטובים היה זיו פניו מאיר באור דומה לשל אברהם, ומדוקדק הלשון "שהיה קלסתר פניו" (וכן איתא גם בילקוט"ש פי' לך לך רמז ע"ג), וכפי דברינו ש"קלסתר" רומז לאור הפנימי. ויתכן דמתוך כך ידעו בו שנתהפך מארור לברוך, דאם נגה זיו פניו באור הדומה לזיוו של אברהם על כרחך שגם הוא ברוך.

אמנם צ"ע לכל זה מהמדרש שהביא רש"י (שם יג, ח) גבי לוט שאמר לו אברהם "אנשים אחים", ודרשו: "דומין בקלסתר פנים", ומאד לא נראה לומר שזיו פניו של לוט דמה אפילו מעט שבמעט לזיו שבקע מאור פני אברהם, ועל כרחך הכוונה לחיתוך האברים, (מיהו יעויין בגור אריה וירא יט, כט, שבפנימיות הענין יש ללוט צירוף ויחוס לאברהם). וכן קשה מהא דאיתא בילקוט שמעוני (ויחי רמז קס"ב) דקלסתר פניו של עשו דמה לשל יצחק, ועל כרחך הכוונה לצורת חיתוך האברים, וצ"ע.

היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה, היו כל אומות העולם מרננים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא וכו'. מה עשה אברהם אבינו, הלך וזימן כל גדולי הדור, ושרה אמנו זימנה את נשותיהם, וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה, ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות, והניקה את כולן. ועדיין היו מרננים ואומרים אם שרה הבת תשעים שנה תלד, אברהם בן מאה שנה יוליד, מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם, פתחו כולם ואמרו אברהם הוליד את יצחק", ע"כ. וצריך ביאור, וכי באותו משתה השתנה חיתוך האברים של פני יצחק להיות דומים לאברהם, הרי זה מילתא דתמיהה מאד. ולהאמור דבריהם מאירים, דודאי בחיתוך האברים דמה יצחק לאברהם מלידתו, ובאותו משתה עשה הקב"ה שיהיה דומים גם בזיו הקלסתר. (אכן בתנחומא ריש פ' תולדות מבואר דנעשה כן עוד בעיבורו, שהקב"ה ציוה למלאך הממונה על ההריון לעשות כן, ע"ש).

ומצינו במדרש (תנחומא חיי שרה א') שהיו הבריות טועות בין אברהם ליצחק עד שנתן הקב"ה שיבה לאברהם, ולדברינו י"ל דבין אברהם ליצחק טעו במיוחד, דלא רק שדמו זה לזה בתואר האברים אלא גם בזיו הבוקע מהפנים, ומעולם לא מצינו בריות שזיו פניהם שוה, שהזיו מקורו במעשים, ואין מעשי בני אדם שוים, ומבואר היטב.

ובמדרש (הובא ברש"י בראשית לו, ג) איתא, דהא דכתיב (שם) גבי יוסף "כי בן זקנים הוא לו", היינו שהיה "זיו איקונין" שלו דומה ליעקב אבינו. והדעת נותנת שהיו האחים הקדושים דומים במראהם לאביהם, דודאי האמהות נתנו ציור מחשבותם בו בשעת מעשה, אלא שיוסף התיחד בכך ד"זיו איקונין"

עיון בפרשה-מדור חדש (מפעם לפעם)

הפסוק אומר "וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים. ובפרש"י: ואנוכי לא ידעתי, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה. וכבר אמרו גדולי המוסר ז"ל, שלמרות שיעקב אבינו קיבל מראה נבואה ובו כל הנצחיות והטובות שיהיה לכלל ישראל בעתיד, מוכן היה להפסיד את הכל, כדי שלא לעבור חלילה על איסור "מורא מקדש" איום ונורא למבינים בעומק.

ולא זכיתי להבין (מקוצר דעת המשיג ומעומק המושג) למה עבר יעקב אבינו על איסור, ראשית עדיין עוד לא נתקדש המקום בפועל, עד שלא קנה דוד המלך מארונה היבوسی. וסדר קידוש המקום יש לו תנאים רבים כמו שמובא בגמ' בשבועות פר' ב', ואף אם נאמר שהמקום נתקדש משעת העקידה ולפיכך חל על המקום קדושת מזבח ובמקום ההוא ישן, יש לתמוה. והרי משמים הורו לו כן, שהרי הר המוריה נעקר ממקומו כפי שמביא רש"י בהמשך וזה לשונו: אלא אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזו היא קפיצת הדרך האמורה בשחיתות חולין (דף צ"א ע"א) ורש"י הקשה שם, למה לא עיכבו הקב"ה כשעבר שם בדרכו ותירץ שכוון שלא נתן דעתו להתפלל לא רצו לזכותו משמים, עד שנתן דעתו, הוי אומר שהיה צריך להכין את עצמו והייתה זו מתנה שצריכים להכין עצמו לכך. ועוד שנעשה לו נס ששקעה לו חמה בפתע פתאום, כל זאת כדי שישן במקום. הרי לנו גילוי מהשמים שהוא צריך לישן שם. אם כן הכתוב שאסר הוא הכתוב שהתיר, דוגמת כל האיסורים שהתורה התירה, התורה אסרה מלאכה ביום השבת והתורה אמרה "וביום השבת שני כבשים" וכל התורה מלאה באיסורים שנדחים על פי הוראה של התורה ציצים בכלאים מילה בצרעת יבוס מילה בזמנה בשבת. ואף נביא עוקר דבר מן התורה כשיש צורך כאלהו בהר הכרמל על פי גילוי משמים וכאן הקב"ה מגלה לו להדיא שעליו לישון במקום ההוא ועדיין נותר האיסור ולא נעקר כעשה שדוחה לא תעשה? אתמהא, מתי יש להפסיד את כל הגילויים, אם הוא יודע שעובר להדיא איסור, אבל כאן הרי הקב"ה עצמו שאסר התיר את האיסור, וכשאמר למשה רבינו "של נעליך מעל רגליך כי אדמת קודש הוא" כאן הקב"ה מודיע להדיא

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

למשה רבינו כי גילוי השכינה לא יהיה במקום שאין בו מורא מקדש. וא"כ אם לא הייתה דעת הקב"ה נוחה הרי היה מודיע להדיא את יעקב אבינו שלא ישן ומאי שנא? ואדרבה הקב"ה אומר: צדיק בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה? אשמח לשמוע את דעת המעיינים.

"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

על מה שנכתב בשבוע שעבר, הגיעתני שאלת אחד או שנים מהקוראים הנכבדים וכך כתבנו שם:

זה לעומת זה עשה הא' טוב ורע, כל מה שיש בטוב יש ברע, ובכח הרע להראות כאילו הוא הטוב ורק הוא הטוב, עד כדי כך. ולפי זה נמצינו למדים, כי הטוב הוא הגילוי, ואילו הרע הוא ההסתר. וזה טיבו ומהותו של ההסתר שהוא מכוסה מכדי שיהיה אפשר בקלות לדעת את אמיתתו.

בעל מסילת ישרים כותב על מה שדרשו חז"ל על הפסוק תשת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה ללילה, שהטעות השני הוא, שמראה לו עמוד כאילו אדם ואדם כאילו עמוד, וכן הוא בעולם הזה הטעות השני שרואה הרע כאילו טוב ממש והטוב כאילו רע ממש. וע"ש המשל מגן המבוכה. ונמצינו למדים עוד בזה, כי זו גופא עבודת האדם לגלות האמת. ויתכן אדם שיח' כל ימיו בשקר מבלי להבחין האמת.

וצריך אולם לדעת כי בטבע האדם חי עם השקר, כי עם זה הוא נולד, והכרת האמת צריך ליצור. והדרך לזה רק ע"י שמפתחים הרגל וטעם של יראת שמים. והלואי נזכה לזה. **עד כאן דברינו משבוע שעבר.**

ועל זה כתב אחד הקוראים בשמו ובשם חבריו. על מה שכתב ... שאדם נולד בטבע רע לשקר שזה לא מסתבר, וגם זה לא מציאותי כל כך, וגם זה נוגד את הנאמר, אלקים עשה את האדם ישר. **עד כאן דברי הקוראים הנכבדים הנ"ל.**

ובאמת לא ידעתי מדוע כתבו הקוראים הנכבדים, שזה לא מסתבר ולא מציאותי, הרי ברור שאנו רואים שכל אדם עלול להתנהג שלא ביושר, וזו הסיבה שצריך עדים להוצאת ממון, ולא איברי סהדי אלא לשיקרי, ושומר אינו נאמן אלא בשבועה, וכל אדם אינו יכול לפסוק לעצמו בממון, וכהנה הלכות אין מספר, וזו מציאות שאנו עדים לה יום יום, וכל הסברות בחשן משפט מבוססות על חוסר נאמנות טבעית של בן אדם.

והנה עלינו לצאת בעקבי הצאן הלא המה חז"ל הקדושים אשר מפיהם אנו חיים, וזה יצא ראשונה, במדרש רבה בראשית פרשה ח' פ"ה, א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא ה"ד (תהלים פה) חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ ה"ד (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך תעלה אמת מן הארץ הדא הוא דכתיב (תהלים פה) אמת מארץ תצמח רבנן אמרי לה בשם ר' חנינא בר אידי ורבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמר מאד הוא אדם ה"ד וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד והנה טוב אדם ר' הונא רבה של צפורין אמר עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו בראו הקב"ה אמר להן מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם.

והנה להדיא גילו לנו חז"ל שהאדם כולו שקרים וכולו קטטה. אף שהוא גומל חסדים ועושה צדקות. ובאמת כבר הבאנו בשבוע שעבר בשם המסילת ישרים שהעולם הזה שתי טעויות גורם לאדם, האחד שמסמא את עיניו, והב' שמראה לו את הטוב כאילו הוא ממש רע, והרע כאילו הוא ממש טוב.

והנה מקרא מפורש כתוב כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ואמרו חז"ל והובא ברש"י בראשית ח' כ"א, משננער לצאת ממעי אמו, ואולם נשאלת השאלה האם הוא מתכוין במפורש לחפש את הרע, או שהוא רק טועה בזיהויו, ועל זה הבאנו מיסודו של המשגיח מרן הגר"י לוינשטיין זצוק"ל, שכל זה נובע מטעות, ולא שהוא מחפש את הרע.

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

עוד שאלו שזה נוגד לכאורה את הפסוק האלקים עשה את האדם ישר. אמנם פסוק זה כידוע נכתב על קודם חטא אדם הראשון, ואילו אחר החטא נאמר, והמה ביקשו חשבונות רבים. והיינו שכאשר היו המה והכונה שנים אדם וחיה, אזי כבר ביקשו חשבונות רבים. ונתקלקלה הבריאה, ונתקלקלה, וכך אנו מתגלגלים ומתגלגלים, עד התיקון השלם שאנו מצפים ומתפללים שיבא, כאשר לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים, במהרה בימינו אמן אמן.

"..... ממסגר נפשי".

פ"א---פרנסה מן השמים.

ר' אביש פרלמן (שם בדוי) נכנס לכניסת הבנין בו דר, הוא הציץ מעשה שיגרה בתיבת המכתבים, שני מכתבים הציצו מהחריץ הצר, כמבקשים בתחינה... הוציאנו מהכלא המחניק. הוא עיין בהם במהירות, הראשון היה, הזמנה צבעונית מקושטת מאד, של חתונת בן דודו שוקי לדרמן ממבוגרי המשפחה. נו ב"ה מחכה לו בקרוב שמחה שהוא חייב לפקוד, בגין הקשר המשפחתי המסורתי שמחייב. וכאן בפרט הקשר המיוחד שיש לו עם דודו רב שמחה שיחי'. אך השני, טשטש את עקבות קודמו, ואף גרם לו להוציא אנחה. עוד חוב נוסף שנזכרים לתבוע ממנו, עם רמז שקוף מאד, שאם לא ימהר אזי יעקלו את חשבון הבנק.

מה יהיה? חולפת עננה כבדה מול עיניו, כמה ניתן להתפרנס מקצבה זעומה של אברך כולל, כאשר המשפחה בלי עין הרע גודלת והאשה היא "עקרת בית" במשרה מלאה? פה עונש מתמשך של המשכנתא, ושם צרכי היום יום שתובעים בכל פה. יש לו אמנם פה ושם הצעות עבודה כשוחט בבית המטבחיים לא הרחק, אך זהו תקן זמני, יש כבר את השוחטים הותיקים שאינם מוכנים לזוז ממקומם כמלא הנימה, אך כאשר יש לחצים כבדים כגון בערבי חגים או כאשר שוחט אינו בקו, קוראים לו מפעם לפעם לתפוס שם מקום כדי להקל על הלחץ הכבד, זה נותן לו עוד מעט בלון חמצן להמשך הנשימה, אבל עתה נראה שהקו של העשירון התחתון ירד מתחת למפלס הכנרת.

אך כל זה תופס אותו רק ברגע הראשון, ברגע השני הוא נוזף בעצמו: אביש'ל וואו איז דיין ריכטיגער חינוך וואס דו האסט באקומען פון שטוב און פון חיידר מיט דיא ישיבה? (איפה החינוך הנכון שקיבלת בבית בחדר ובישיבה) החדירו בך כסדר את האמונה, כי הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל, "מקרני ראמים עד כיני ביצים", יש לו מענה לכל יושבי תבל, כל המיליארדים הרבים שמסתובבים בעולם מהמין האנושי, על כל מרכיביו מוצאים מענה. ולאביש'ל נין ונכד לרבי אביש'ל מפרנקפורט זי"ע לא יהיה?! אלא מאי? סיא אלעס א'ניסיון (הכל הוא רק ניסיון), לבדוק עד כמה חוסן יש לי בבורא עולם שימציא לי ישועה, ובאם חלילה וחס מצמצמים את מזונותיי, אין זאת כי הריעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, עלי א"כ להתחזק בתורה יראת שמים ובחסידות ואז אראה תיכף את ישועת ה'.

החינוך החזק שקיבל, גרם לו להחליק את העננה והתוגה שניסתה לרגע לקנות שביתה בלבו, הפנים צהלו מאד, דומה היה לו כאילו הרגע התבשר בשורה טובה כי קיבל הבטחה ברורה מהבורא עולם לפרנסה בכבוד.

הוא נכנס לבית עם קריאת "שלום עליכם" מתנגנת, הוא ראה את אשתו וילדיו ישובים על יד השולחן לארוחת הצהרים. אשתו פסיה ראתה בעינה החדה את שני המכתבים והבינה כנראה שאביש'ל קיבל הצעת עבודה מעניינת מאד, אחרת למה היום התנגן כל כך בשמחה?

"אפשר לקרוא את המכתבים?" ביקשה בתחנונים את אביש'ל.

"עוד מעט, אחרי שהילדים יצאו" השיב לה בהתחמקות. חסר לו שהיא תקים בכיות לעיני הילדים, עדיף שזה יהיה בינם לבין עצמם.

"אני לא מבינה, שואלת עונה היא במבוכה, למה אני לא יכולה ליהנות יחד איתך כבר עתה?"

לך תספר לה, כי אצל אביש'ל הכל עובד הפוך על הפוך, היא עדיין לא צורפה בכור ההיתוך שקיבל בבית בו מהפכים את הרעה לטובה, אמנם היא חולקת איתו את גורלה כבר 10 שנים טובות, אך עדיין היא לא הצליחה לפצח את הקוד הזה שנקרא אביש'ל הברסלבאי, היא לא יודעת שלפעמים

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

כשהוא מידי שמח יש סיבה לבכות. וכיון שכן אין לו חשק שהבכיות שלה יפחידו את הילדים, למה צריכים הם לדעת כי נצרפים הם רח"ל בכור העוני?

אלא שעוד לפני שהוא מצליח לענות לה איזו תשובה מתחמקת, קוטע הטלפון את השיחה, הוא ממחר לחוש אליה. מעבר לקו הוא שומע את ידידו מבית הכנסת, ר' שלמה אנגל (שם בדוי) על הקו... יש לי בשבילך משהו מאד משמח, אבל זה לא לרגע, בוא אלי למשרדי בדיוק בשעה 6 יש לי משהו חשוב לומר לך. הקו ניתק, מותיר אותו מהורהר.

עתה השיחה עברה לפסים אחרים, אשתו הייתה כעת סקרנית מאד לדעת, מי דיבר ומה היה בפיו. "זה ידיד טוב שמתפלל איתי בבית הכנסת כבר שנים רבות, אני לא יודע בדיוק מה יש לו לבשר לי אני רק יודע שיש לו בשבילי בשורה מאד משמחת, לדעתי לא כדאי להסתקרן ולטפח ציפיות לפני ששומעים בדיוק, כדי שלא להתאכזב".

כיון שהיה נושא חדש, שכחה הרעיה הנאמנה מהמכתבים שבידי אביש'ל, הוא הספיק להטמין אותם בכיסו, כדי שלא תשאל אותו בהמשך. דיה לצרה בשעתה, עדיף שהוא יתמודד לבדו עם החובות ומה שפחות יעיק על לבה.

כל אחר הצהרים היה ראשו של אביש'ל מבולבל מאד, מה יש לר' שלמה אנגל להציע לו שיהיה מאד משמח, מכיר הוא את ר' שלמה שיושב על התקן מתווך דירות ושדכן מבריק, מה יש לו להציע לו במסגרתו, זיווג שני לאשכנזי?! אמנם יש שאומרים שכבר "חרם דרבינו גרשום" אינו תקף לאחר אלף שנים, ורצו לומר שכיום אין עוברים על החרם ואין עוד צורך בהיתר מאה רבנים, אבל חוק הביגמיה (אוסר לשאת שתי נשים בו זמנית) עדיין תקף, מה עוד שטוב לו עם אשתו פסיה ב"ה. אלא מאי דירה? וכי אין זה לועג לרש?? טוב... די לסקרנות! הוא נוסף בעצמו

הוא מגיע למשרדו של ר' שלמה עשרים דקות לפני הזמן, לשמוע מה בפי ר' שלמה שיכול לעניין אותו. הוא ראה מבעד הדלת שהייתה פתוחה מעט, את ר' שלמה רכון על גבי סוללת טלפונים, כשהוא מנהל שיחות כמעט בתשעה קווים בו זמנית, אם תשעה קבין שיחה נטלו הנשים, נראה שהכוונה לא הייתה לאשת ר' שלמה, שהרי הוא יושב על המשבצת הנ"ל, סביר להניח שהם התחלפו בתפקידים. אלא שתוהה היה, האם אי אפשר להתבלבל באמצע בין ראובן לשמעון לוי ויהודה, אבל למרבה הפליאה הוא שומע אותו מנהל שיחות בצורה מדהימה ביותר.

"תשמע ר' יצחק, הדירה שנמצאת ברח' הרקפת 10 קומה ב' היא מדהימה ביותר. כן גב' ברוריה כהן, את לא שומעת מה באמתחתי? הבחור שלומד ב"מחסה לשפנים" הוא בחיר עולם הישיבות! וואס הייסט (מזה זאת אומרת) אני לא מגזים אפילו באות אחת! גב' מועלם, כן לבן שלך יש לי את "הפנינה שבכתר" שב"נווה חגלה" מה את שואלת? האם היא גבוהה? מה השאלה, מטר שבעים וחצי. ר' לייביש אתה יכול לקחתך את המפתחות של דירתך בבית "צפפה" אצל משפחת תירוש שמתגוררת ברחוב "מאיר עיני ישראל" 13 קומה רביעית צד שמאל ליד המעלית.

שלום לא שכחתי אותך, הדירה תהיה שלך מוכנה בעוד חמישה ימים בדיוק על דברתי, זמן הפינוי בשעה 9:30 בדיוק. גב' ברוריה את יכולה לדבר עם הר"מ שלו הגאון ר' חיים טוודרס תפילניסקי שיחי', מה את שואלת האם הוא למדן? מה, יש לך ספק במה שאני מציע? הוא סיים כבר פעמיים ש"ס בעמידה.

גב' מועלם, אני מבטיח לך שהיא פקחית מאד, אל תקשיבי למה שהחברה שלה לאה כהן אומרת, היא סתם מלכלכת, את מבינה, חוסר פרגון צרת הדור. שלום אמרתי לך 9:30 בדיוק אל תתבלבל, רגע לפני כן שלא תגיע עם הדברים, הם יק'ס מוחלטים ולא יצאו מהדירה שניה לפני הזמן. לייביש מה אתה אומר שהדירה ב"בית צפפה" לא מוצאת חן בעיניך, א"כ למה אתה אומר לי את זה קודם? נו תביני אותה, לאה מתוסכלת מאד, אביגיל תמיד הייתה מלכת הכיתה, הקנאה זה דבר טבעי, טוב אתה לא מקשיב, משפחת ברוש הם "יקים" הם מבקשים 9:30 בדיוק אז אין להתמקח. מה אתה שואל איפה זה רחוב הרקפת? קח אוטובוס קו 9 התחנה שלו זה במלכי ישראל, תזהר שלא לעמוד ליד "המכון הגיאולוגי", אבל אם יקרה משהו, יש שם תמיד מצלמות אבטחה. כן... אביגיל מיוחדת, את יכולה לשאול את חברתה תמי ליבוביץ מס' הנייד שלה הוא 052-7809430

"מלאכת מחשבת"

דיון לעומק בנושאים עיוניים של פרשת השבוע

מה את שואלת, איך בחורת סמינר מחזיקה רח"ל באייפון טרף? תיקון טעות, זה לא "אייפון דור שישי, זה סך הכל רק 'גלאקסי' דור 3 וחצי אחוז, תראי יש לה איזה "תומך כשר" שהשיגה בזול... ששש.. אל תצעקי, אני לא מעודד את התופעה הזאת, דווקא שמעתי שגדולי הרבנים שליט"א אומרים שתומך כשר איננו "תומך תמימים" רק "מתיר אסורים", אבל תראי יש לה איזה היתר מפוקפק של "מאה רבנים אולטרא מודרניים" שהסכימו עם "קרעכץ מתוק" שבמקרה חריג זה אפשרי ע"י "וסם בסתר". מה את אומרת, שאפילו מנהלי הבנקים כבר מקדשים שם שמים ברבים ועוברים רק ל"קשר כשר- כאשר"! טוב, אני שומע, כן גם מבין היטב, אעביר את ההערה שלך לאבא שלה אז את יודעת מה, קחי במקומה את חוה ברגשטיין. היא מחזיקה רק ב"סים שלום" של "גולף" לפני הקריסה.

אבישל ממלמל לעצמו: אני המום, איך הבן אדם הזה אווז ראש ולא מחליף אף פרט מידע מאחד לשני. אז א"כ באמת הוא אנגל-מלאך. הבה נשמע מה בפיו לבשר לי. השאלה רק איך הוא יוכל לסיים את כל תשעת הקבין עד לשעה היעודה, זה למעלה מיכולת אנוש, השעון מצביע כבר על 5:58 ועדיין תוהו ובוהו כולם מדברים איתו, אז בדיוק בשעה 6 יעמדו דום!?

אבל הנס קרה, בשעה 6:00 כל הטלפונים נטרקו כאחת, במעשה להטוטים מדהים (שייך לספר השיאים של ג'ינס עמוד 38) סגר ר' שלמה אנגל את כל הקצוות, והתפנה כל כולו, בלי אף שיחת טלפון לחברו ידידו ר' אבישל פרלמן.

"טוב ר' אבישל יש לי עבודך את הצעת ההצעות שלי, זו לא דירה אל תדאג, יש לי קשרים שלא מן המניין עם קהילה בצרפת ברובע הרביעי מה שנקרא "דער פלעצל" הם מחפשים שוחט ומדריך רוחני, יש שם פוטנציאל ענק של בעלי תשובה, העולם שם מחפש "דמות מנהיגה" שתתמוך ותלווה אותם ותעשה שם מהפך תורני, הם פנו אלי לפני יומיים לשאול אותי אם יש לי אחד כזה. בדיוק הבקר בתפילה כשראיתי אותך מתפלל בכזו כוונה ויראת שמים חשבתי עליך. אמרתי לעצמי: אביש'ל תפור למקום, כמו "תקע לשקע" ודי למבין. ובכן לדעתי יש לך אתגר טוב, מלבד זאת הם יעניקו לך משכורת מעולה בדולרים ולא במטבע המקומית, כך תוכל לצבור לך סכום כסף לנישואי ילדיך בעתיד? לדעתי בחצי שנה אתה עושה סכום כסף לכסות את כל החובות שיש לך, ואם תשאר עוד חצי שנה אתה מכין לעצמך קרן די בסיסית להשאת ילדך הראשון.

"האם זה אומר שאני צריך לעזוב את הארץ ולהשתקע בצרפת? אם כן, אני כבר יכול להגיד לך מראש שאין על מה לדבר, אני את הילדים אחנך בארץ, אפילו בעוני מחפיר. ובלבד שלא יצאו מאוירת ירושלים הטהורה ועיניהם חלילה וחס לא תראינה מראות האסורות חלילה, די במראה אחד אסור וקברתי את כל עתיד ילדי, לא אעלה את ילדי על מזבח המולך!"

"כזה נאום ארוך לא שמעתי, השיב ר' שלמה אנגל בקפידה, מישהו רמז לך על אפשרות כזאת? כל מה שביקשו שאתה בגנף תהיה שם תקופה, תוכל כל שבועיים שלושה לחזור הביתה ולהביא בכל פעם משכורת יפה, והקץ לחרפת הרעב. תשקול היטב את ההצעה, אם לא... יש לי עוד שלושה מועמדים נוספים (די מוצלחים רמז לו בקריצה).

"אלך ואמלך בביתי, כזה מהלך צריכים את הסכמתה, האם תתן לי פרק זמן כדי לענות כהוגן?"

"בהחלט, אתה מקבל שלושה ימים כדי לענות לי על ההצעה, אם לא, איז נישט קיין תשובה איז אויכעט א'תשובה" (גם חוסר מענה הוא מענה ברור) סגר ר' שלמה אנגל את השיחה.

ההמשך בשבוע הבא בלי נדר.

(התודה והברכה לאחי וראש, הסופר החרדי המפורסם הגאון ר' יאיר וינשטוק שליט"א שנהג בי בעין טובה ונתן לי את רשותו לעבד את אחד מסיפוריו המיוחדים, תשואות חן לו)

להערות ניתן לפנות אל העורך חנוך חיים וינשטוק נ"י פל' 050-414-2587

כמו כן ניתן לשלוח למייל שלי לקבל את הגיליון בהפצה סדירה

hanoch90@gmail.com